

in ratione materiae est aliquid completum: in ratione vero corporis sensibilis non completur nisi per formam, quae ex certo complexu, ordine, proportione partium consurgit.

Argumenta contra secundam Conclusionem.

OPP. i. praecipuum Peripateticorum argumentum. In Sacramento Altaris remanent accidentia panis, & vini, sed non manet forma substantialis panis, & vini; ergo forma substantialis est quiddam praeter certam accidentium congeriem. Dist. maj. remanent accidentia, sensu Peripatetico sumpta, pro formis accidentalibus, seu qualitatibus absolutis, & inhaerentibus subjecto, nego maj.; sensu Theologico, & Dogmatico, sumpta pro speciebus, quae modo ineffabili, & plane miraculoно nos fallunt, conc. maj. Et rotundè concess. min. dist. conseq. forma substantialis est quiddam praeter certam accidentium Peripateticorum congeriem, permitto conseq.; praeter congeriem accidentium, quae talia Notericis dicuntur, hoc est, praeter texturam, & combinationem molecularum materiae corporeae: subdist.: ubi revera datur talis textura, & combinatio, nego; ubi non datur revera, sensibus tamen ita adparet quasi vere daretur, conc.

82 Res eō redit, ut intelligamus, accidentia panis & vini in Sacrosancto Altaris Sacramento non veras qualitate corporeas esse, à corpore panis & vini abstractas & relictas sine subjecto sibi conaturaliter proprio; sed meras apparentias (ut ita loquar), seu species panis & vini, sub quibus verissimum Corpus, & verissimus Sanguis Christi Domini latent. Nos itaque per fidem Orthodoxam docti, negamus ibi substantialiam panis & vini subesse post consecrationem, docti autem per Philosophiam negabimus vera accidentia esse illa quae adparent.

83 Est ergo Dogma Catholicæ Fidei, quod in Venerabili Eucharistiae Sacramento existunt vere, realiè & substantialiter corpus, & sanguis Christi Domini. Ita expressè definitum est in Concilio Lateranensi (y) in Constantiensi (z) in Florentino (a) & in Tridentino (b) contrā Berengarium, Calvinum, aliosque impios Novatores, non minus falso, quam inique dogmatizantes, tantum aut in signo, vel figura, aut virtute Christum Dominum in Eucharistia contineri. Est etiam Dogma Catholicum, quod vi Consecrationis sit realis conversio totius substantialis panis in corpus, & totius substantialis vini in sanguinem Christi Domini, quam conversionem mirabilem prorsus ac singularem, Ecclesia Catholica transubstantiationem

(y) Sub Innoc. III. cap. 1.

(z) Sess. 8.

(a) In Decreto unionis.

(b) Sess. 13. cap. 1. & Can. 1.

urum apertissimè adpetat. Hanc autem transubstantiationem, ut optimè ait celeb. Theolog. Honoratus Tournely (c) nullum habet in natura exemplum, quia singularis, nec ab humana ratione comprehendi potest, quia mirabilis, hoc est tota in mysteriis recéndita.

84 Certissimum etiam omnino est Sacratissimum Christi Domini corpus, (quod etiam de ejusdem sanguine dicendum est) esse in Eucharistia Sacramentaliter, nempè tali ratione, quam esti verbis, (ut sapienter monet Concil. Trident.) exprimere vix possumus, posibilem tamen esse Deo constantissime credere debemus. (d) Ille quidem existendi modus nullum in rebus creatis exemplum habet, & miraculis plenus est, ac proinde meritò vocatur sacramentalis, seu modulus qui soli Sacramento conveniat. Haec dicta sufficiant, ut videant Peripatetici sancta rectaque à nobis servari Sacratissima nostra Religionis Dógmata.

85 Verū quia ipsi nullum non movent lapidem ut Recentiorum Philosopherum de non substantialibus formis opinionem tanquam haereticam traducant, imperitisque persuadent, Dogma Catholicum Transubstantiationis everti, posita opinione Recentiorum, opere pretium est, aliqua subiungere, ut videant nullo jure posse ipsos existimare, nos esse reos violatae fidei. In primis enim plurimi à me essent numerandi Philosophi Catholicci, qui opinionem de formis, ipsis verbis, quibus à nobis exposita, & probata est, constantissime tenuerunt, quin eorumdem Opera ab Ecclesia unquam proscripta, sint, in lumma cum laude à magnis Theologis adprobata. Sufficiat aliquos nominare. Klaus, Matko, Regnault, Paulian, Scherffer, Lanis, Corsini Hamel, Purchot formas substantiales Peripateticas explodunt omnino. Ex Minitorum familia Maignan, Sa- guens & Jacquier, ex inclita Minorum familia Cl. Fortunatus à Brixia, qui pro mille sufficit, ex Congreg. Oratori S. Philippi Neri Vir Cl. Thomas Vincentius Tosca, aliique plurimi ex Oratorio Gallicano.

86 Quidquid haec doctrina per totam Europam, & Romae praecepit in Universitatibus, Collegiisque, publicè coram ipso Rom. Pontifice propugnatur? Audiamus nunc Ill. Melch. Canum. Puto, (ait Vir Cl.) Theologorum Scholasticorum etiam multorum testimonium, si alti contra pugnant Viri docti non plus valere ad faciendam fidem, quam ratio ipsorum, videlicet: in Scholastica disputatione plurium auctoritatem obruere Theologum non debet; sed si paucos Viros, modò graves secum habeat, posse sanè adversus plurimos stare (e). Ex Theologis vero sunt non pauci, qui expressè docent Recentiorum opinionem de forma non substantiali optimè componti cum iis quae Ecclesia tenet de Venerab. Euchar. Sacram. ac proinde posse salvam.

(c) Praelect. Theolog. de S. Eucharist. q. 3. art. 2.

(d) Sess. 13. cap. 1.

(e) De Loc. Lib. 8. cap. 4.

38 Religione, tutaque Fide à Viro Catholico propagnari. Ita Cl. Robertus Hôchat (f) ex inclita PP. Praedicatorum familia. Ita Eminentiss. S. R. E. Card. Petrus de Alliaco. (g). Ita Doctiss. Praeful. fac. Benign. Boffuet (h) Ita Cl. Ludovicus Anton. Muratori. (i) Ita P. Vanrroy. (j) Ita lumen claris. Augustinianae Relig. Lauren-
tius Berti. (k) Ita Cl. Natalis ab Alexandro. (l).

87 Sed praefat audire Theologum Doctiss. ex Inclita Praedi-
catorum familia Hyacinthum Serry [m] „ , & Alia quid referam,
„ (ait Vir cl.) Recentis Scholae systēmata inconsideratis quorun-
„ dam Theologorum censuris impeti solita? Essentiam corporis
„ physici in extensione quantitatis plerique nunc philosophi po-
„ nunt Cartesium lecuti, ipsamque substantiam à quantitate mini-
„ mè distingui, & quod certo novi ita illos philosophari permit-
„ tit Ecclesia, & Quid tu ergo censuris illos iniuris? Et quos com-
„ munis Mater fovet, ut filios, tanquam ethnicos, & publicanos
„ exsecratis, quod tibi forte Sacrosanctae Eucharistiae fidem labe-
„ faſare videantur? Studium, Zelumque pro Domo Dei laudo
„ maxime, atque commendo: at secundum scientiam velim esse.
„ Melior longe Theologus eris, si permisum ab Ecclesia sistema
„ cum Eucharistiae fidem conciliaveris.

88 „ Quod forte non incommodè fiet, si dixeris, substantiae
„ quidém panis conversionem in Eucharistiae Sacramento fieri
„ solitam, ab Ecclesia fuisse definitam, non ita tamen definitum
„ esse mutationis modum; perindeque stare Mysterium, si mutata
„ simul cum quantitate substantia, solae maneat sensationes ex-
„ ternae nostris in sensibus factae, (quod Cartesius existimat)
„ ac si sola mutata substantia, vera cum ceteris accidentibus quan-
„ titas maneat, quod Peripatetici arbitrantur. Eaque de causa Tri-
„ dentinos Patres, specierum, sublata substantia remanentium vo-
„ cábulo fuisse usos, quum accidentia nominare potuerint: videli-
„ cét, ut ea voce specierum, sensationes illas simpliciter significa-
„ reant, quas in sensibus nostris perinde fieri, & Cartesiani, &
„ Peripatetici profitentur, seu cum substantia indistincta quantitas
„ pereat, seu distincta non pereat. Id ni dicas, sed Cartesianos,
„ donec in eos sententiam Ecclesia tuliterit, violatae fidei postules,
„ non

(f) Sup. IV. Sent. q. 3. §. 4.

(g) Sup. IV. Sent. q. 6. art. 3.

(h) Exposit. de la Doct. Cath. c. 13.

(i) De Moder. Ingen. cap. 24.

(j) Theolog. Moral. P. 4. cap. 5. q. 1.

(k) Tom. VI. de Theolog. Discip. lib. 33.

(l) Tom. VI. Hist. Eccles. Disp. 7. in hist. Secul. X. & XII. art. 6. in Schol.

(m) Tom. I. Praelect. Theologic. Disp. de Opific. mund. Prae-
lect. I.

„ non Theologus es, sed audacissimus censor, non pro Fide, sed pro
„ anteceptis opinionibus pugnas, non pro Ecclesia, sed pro Aristoteli-
„ totelica Schola decertas „ . Hactenus Eloquentissimus Theolo-
gus, & Quid ad haec Peripatetici. Ipsi viderint.

89 „ Neque enim, (inquit cl. Cano) latus est ad sententiam de
„ haeresi terendam, haereticum ipsam suspicione attigit, sed com-
„ prehensione quadam opus est, ut sine errore de erroribus judice-
„ mus,, (n) . „ , Désinant ergo Peripatetici [verbis utor C. Mu-
„ ratori] nullum non movere lapidem quod Recentiores Auctores
„ novarum opinionum, licet nihil cum Sancta Religione habentium
„ infāmē, eorumque libros dilacerent, proscribant, & Supremis
„ Ecclesiae Tribunalibus configendos exhibeant,, (o) .

90 Praeterundum porro non est silentio, eam quoque opinio-
„ nem à Peripateticis pluribus censeri baereticam, quae negat quan-
„ titatem à corpore substantia realitatem distinguere. Haec igitur censu-
„ ra, & aut vera est, aut falsa? Si vera: ergo Em. S. R. E. Card.
Petrus de Alliaco, Aureolus, Oxamus, Bielus, Melchior Canus, qui
realem illam quantitatis distinctionem inficiantur (p) haereticī
sunt, quod profecto de tantis Viris nemo cordatus dicet: ergo haereticī
pariter sunt ii omnes Scholastici, praecipue ex Scotistarum
Schola, qui corporum quantitatem non in entitativa illorum ex-
“ tensione, sed in ipsis impenetrabilitate statuendam censem, ob
id potissimum, quod extensio non sit accidens absolutum à corpo-
rea substantia realiter distinctum, sed substantia ipsa sit ex se, omni
scilicet accidente secluso entitativa extensa.

91 Ergo haereticus est Doctor ipse Subtilis, qui (q) constantē
“ ceteretur (ut ait Cl. Fortunat. à Brixia) [r] quantitatem continuam
permanentem in extensione consistere, hoc est in ordine partium
in toto. ut ait P. Hiquaeus Scoti Commentator. Si autem illa cen-
sura sit falsa, (ut revera est): ergo ea quoque eodem jure peni-
tūs falsa censenda est, quam de sententia negante accidentia abso-
luta iidem iphi pronunciant. Nam quid specierum nomine intellexerit
Ecclesia, vel quae demum sit physica illarum natura, nullib[us]
ab ea trādūtum est, quemadmodum nullib[us] quoque ab ea est defi-
nitum lub specierum nomine etiam quantitatem comprehendendi.

92 Neque dicant Peripatetici Concilium Constantiense (s) con-
tra Wicellum, & Johannem Hus finivisse formas accidentales esse in
Eucharistia. Id namque fallum est: nam, ut ait Cl. Verney [t] ex
Historiis constat, Wicellum nunquam dixisse, non esse accidentia in
Eucharistia: sed sub accidentibus esse substantiam panis, non vero Chris-
tum.

(n) Lib. 12. de Locis Theolog. cap. 8.

(o) De Moderamine ingen. Lib. I. cap. 21.

(p) Apud Cl. à Brix. In Dissert. de qualit. corp. sensibilib.

(q) Dist. X. q. 1. num. XIV. (r) In citat. Dissertat.

(s) Celebrat. ann. Christ. MCCCCXIV. Sess. VIII. & XV.

(t) Synopsi. primi tentam. pro Literat. & Scient. instaur.

rum. Hunc ergo etrotrem damaavit Concilium, non accidentium in sensu Peripatetico existentiam Dogma esse dixit.

93 Fide ergo sanctum est, sub speciebus panis, & vini, quae in Eucharistia se offerunt, non panis, & vini naturam, & substantiam, sed verum Christi D. Corpus contineri. Sed quod praedictas species, accidentia *absoluta* sint, ut contendunt Peripatetici, nusquam definitiv Ecclesia: nec unquam istiusmodi quaestio in Ecclesia mota est, imò vero (u) nulquam lego, de existentia specierum in Eucharistia dubitatum fuisse, quam nemo nisi caecus, aut demens negare potuisset. Atque haec tenus de Ven. Eucharistiae Sacramento. Alia Peripateticorum momenta diluamus.

94 Opp. 2. si compositum naturale vita expers componeretur essentialementer ex particulis materiae penes mechanicas tantummodo adfectiones inter se diversis, non esset unum per se, sed unum per accidens, utpote minimè constans ex per se actu, & ex per se potentia; sed hoc est fallum, quemadmodum manifestè etiam falsum est, inter *naturalia*, & *artificialia* composita nullum penitus discrimen haberi: ergo. Dist. maj. non esset unum per se, si hoc nomine intelligatur totum, quod sit ex duplice semisubstantia, conc., si intelligatur totum quod primò & per se sit ab operante natura intentum, nego maj. & eod modo dist. min. nego conseq. In Recentiorum sententia, quae etiam nostra est, compositum naturale est unum per se, & ab artificiali satis superque distinguitur.

95 Est enim unum, quia indivisum in se, & divisum à quilibet alio. Est unum per se; quia particulae, quae illud constituant simul uniuntur ex diversa intentione operantis naturae; at in composite artificiali ex directa intentione artificis simul copulantur partes, quae artificiale totum constituant. Constat quoque ex per se actu, & ex per se potentia. Etenim mechanicae adfectiones sunt in materia ex directa intentione naturae, & ex eadem intentione materiam ipsam ad unum in specie compositum constitendum detinunt. Nec enim aliud nomine potentiae *& actus per se*, sine manifesta petitione principii, ut dicam infra, intelligi posse puto.

96 Inst.: naturale quocunque compositum est unum totum substantiale: ergo essentialis illius forma debet esse entitativè substantia, nam secùs à composite accidentali haud quaquam distinguere. Dist. antec. est unum totum substantiale, hoc est per se intentum à natura, conc. alio sensu gratis à Peripateticis confito, transeat, & nego conseq. Voco itaque totum substantiale, quod ab operante natura, qualiscunque demum sit componentium partium essentialia, primò & per se, quum agit respicitur; totum vero accidentale, quod vel non respicitur à natura, tanquam effectus à sua causa, sed tantum ab arte, vel ab illa respicitur, non primò, sed secundum.

(u) Ita supra laud Verney. De Re Metaphysica. Romae Typis Generis Salomonis.

ridi duntaxat, ac veluti in grātia alterius ab ipsa directè volūti. Sic domus ex. gr. quum non nisi per artem fiat, est totum accidentale. Ceterum hae, aliaeque id genus instantiae quae Scholasticorum scripta implent, principiis innituntur, quae neque ex ipsis terminis, nota sunt, neque ex aliis demonstrantur, sed quae secundum voluntariis hypotheses, primò excogitata fuere, mox potius credita quam scita: cum ab aliorum auctoritate in axiomatum album relata.

97 Quæsio enim quid sibi velint illa verba: *Unum per se, totum per se, totum substantiale?* quid illa: *actus per se & potentia per se, sive totum aliquod componi ex per se actu, & ex per se potentia?* Si namque nomine *unius per se* &c. compositum intelligatur quod ex duplice semisubstantia consurgit, id velut certum adiunxitur, quod in quaestione est, sive idem per idem, ut ajunt, ostenditur. Dicere enim: *compositum naturale est unum per se*, perinde est ac dicere, *compositum naturale ex duplice substantia intrinsecus oritur, sive naturalis cuiusvis compotiti forma est entitativè substantia:* Si autem nomine *unius per se* id veniat, quod primò & per se à natura operante respicitur, patet, nihil hinc inferri legitimè posse, quod Scholasticorum formarum existentiae stabiendiæ vel minimum faveat.

98 Opp. 3: unum compositum naturale distinguitur *substantialiter* ab alio: sed distingui substantialiter, idem est, ac distingui per entitatem quae sit substantia: ergo essentialis illius forma est entitativè substantia. Dist. maj. distinguitur substantialiter, hoc est, essentialiter, sive penes aliquod ad eorum essentialiam intrinsecus spectans, conc. hoc est per entitatem, quae sit substantia, neg. & conseq. Dupliciter enim potest sumi substantia: primò pro rei essentialia, secundo pro entitate, quae subiecto non indiget, ut existat. Sumpva primo modo, ea substantialiter distinguntur, quae per aliquod ad illorum essentialiam intrinsecus pertinens, inter se differunt. Sumpva secundo modo, ea differunt substantialiter, quae per entitatem, quae sit substantia inter se discriminantur. Composita naturalia essentialiter differre, utique verum est: illorum discrimen à forma oriri, fatentur omnes, ea autem distingui substantialiter, scilicet per formam, quae sit entitativè substantia, hoc probandum est à Peripateticis, non vero perinde arque certissimum, sine haecitatione adsumendum. In hoc enim sita quaestio est, ut est perspicuum.

99 Inst.: quae differunt per formam, quae entitativè sit *accidens*, differunt *accidentaliter*: ergo ut composita naturalia differant *substantialiter*, differre debent per formam, quae sit entitativè substantia. Dist. antec., quae differunt per formam, &c. differunt accidentaliter, si illa non pertineat ad essentialiam eorum, quae inter se comparantur, conc., si pertineat ad eorum essentialiam nego, & conseq. Nemo enim nescit *album*, ex. gr. non minus essentialiter differre per albedinem ab omni eo, quod non est *album*, quam ho-

homo per rationalitatem ab eo, quod non est homo essentialiter distinguatur. Et ratio est, quia non minus albedo ad essentialiam albi, quam rationalitas ad hominis essentialiam intrinsecus spectat. Dispositiones itaque artificiosae licet si in se spectentur, sint accidentes; atramen quia naturale compositum essentialiter constituent, efficiunt, ut compositum ipsum à quocumque alio essentialiter sive substantialiter, distinguatur.

100 Ugent: compositum naturale est essentialiter substantia: ergo essentialis illius forma, nequit esse accidens fieri, quippe haud potest, ut substantia ex accidente componatur. Dist. antec.: est essentialiter substantia ratione materiae, conc. rationes formae, si vita caret, nego, & conseq. Compositum itaque naturale expers vita, non est substantia, nisi eo modo, quo homo substantia corporea nuncupatur, nimirum, sicuti homo non est substantia corpora, nisi ratione materiae, minimè vero ratione formae, ita compositum naturale, quod vita caret, non ratione formae, sed tantum ratione materiae substantia est, & sicuti non repugnat, ut homo ex corpore, & spiritu intrinsecus constet, ita contradictionem non implicant, ut naturale compositum ex substantia, & accidente tamen quam ex partibus, essentialiter componatur.

101 Opp. 4. Sublata forma, quae sit entitativè substantia, nulla amplius datur generatio substantialis: materia enim non generatur: ergo necessario admittenda est forma, quae sit entitativè substantia. Dist. antec.: nulla amplius datur generatio substantialis, si hoc nomine intelligatur productio compositi, cuius forma sit substantia, conc. si hoc nomine veniat compositum, quod ab operante natura, primò, & per se respicitur, nego antec. & conseq. Sicuti namque compositum naturale potest, primò, & per se respici à natura operante, adeoque esse unum per se, & totum substantialis, licet essentialis illius forma non sit entitativè substantia: ita hoc ipsum non impedit, quominus illius productio, generatio substantialis rectè dicatur. Quod si id Scholasticis non placeat, probent generationem substantialiem eo sensu in natura contingere, quo ipsi eam accipiunt: secus enim, id pro certo habent, quod est in quaestione.

102 „ Ut ostendamus, inquit Vir Clariss. (x) hac de re disserens, hoc argumentum esse meram principii petitionem denuo danda tantum est, quae in generationis vocabulo later acquivocatio. Si enim per generationem intelligamus, naturalem novi totius in natura productionem, qualis est pulli ex ovo productio, jure merito, loco sensu dicendum est, dari generationem: sed inde inferri non posset, formas etiam substantialies dari, quia partium à natura profecta dispositio, potis est, haec nova rora, & haec nova entia naturalia producere, sed si per generationis

(x) Aut. Artis cogitandi P. 3. cap 19.

„ vocabulum, ut passim solet, novae substancialis, quae nuquam alias fuerat formae scilicet substancialis productio intelligatur, „ ipsiusnam supponetur de quo quaestio est, quam luce clarius „ sit, negantem formas substanciales, non posse concedere naturam „ tales producere. Imò tantum abest, ut quis hoc argumento adiungatur ad formas substanciales admittendas, ut etiam ab eodem, conclusionem debeat elicere omnino oppositam, hoc modo: si darentur formae substanciales, poterit natura de novo substancialias producere, quae antea non erant: sed natura tales de novo non producit: talis enim productio, creationis quaedam species esset: ergo non dantur formae substanciales „ Hactenus laudat. Aut.

103 Opp. 5. datur in quolibet composito naturali, ne iis quidem exceptis, quae vita carent, principium activum diversarum operationum, sed hoc principium non potest esse, nisi forma substancialis, prout à Scholasticis ipsa sumitur: ergo in quolibet composito formam hujuscemodi admittamus oportet. Resp. negando min., principium enim activum, si quod in compositis naturalibus, quae carent vita, existit, non est nisi subtilior portio illorum corpusculorum, ex quibus ipsum compositum essentialiter coalescit: etenim nulla est operatio pure corporea in natura, quae per motum subtilissimorum corpusculorum tota non perficiatur.

104 Dicunt: constare ad evidentiam, singulis compositis naturalibus inesse vim, qua congenitas qualitates recuperant. Patet enim, aquam calefactam, pristinum frigus, veluti sponte, acquirere: ergo aliquod substancialis principium in illis admittendum est ab artificiosis dispositionibus materiae planè diversum. Resp. negando antec. manifestum quippe est, partes arboreae corticis, si admota face aliquantulum exstinctae fuerint, vim adtractricem humoris, non amplius recuperare, ovum vehementer agitatum, fieri incubationi omnino ineptum: potum aliqua ex parte contulit tensim putescere. Neque exemplum aquae calefactae quidquam evincit. Ut enim suo loco dicemus, recuperatio frigoris ab extrinseco oritur. Quod si interdum contingat, ut aliquod compositum amissas qualitates recuperet, ex vivida substantia, quae in illo haberet id unicè derivandum esse arbitramur.

105 Opp. 6. materia prima non est actus physicus, & substancialis, quia est pura potentia, sed hic actus est forma: ergo materia prima entitativè non est forma: ergo forma substancialis entitativè distinguatur à materia. Concesso toto argumento; nego ultimam conseq; licet enim materia prima secundum se entitativè non sit forma, hinc tamen minimè infertur, formam entitativè distinguiri à materia, quum enim forma non sit entitas, sed modus, solum modaliter distinguiri à materia.

106 Opp. 7. Si forma nihil sit entitativum, sed tantum modale, creaturee nihil producereat de novo, nullumque esset agens crea-

versitas, ut quod de uno essentialet probatum est, id alteri con-
venire non debat. Haec dicta sufficient.

CAPUT XI.

De Principiis secundariis, seu Sensibilibus.

110 **A** Ntequam sententiam nostram proponamus, adfir-
mare juvat: tria è vulgaribus elementis *ignem*,
aquam, & *terram*, nihil diversum videri à toti-
dem Chymicorum principiis, *mercurio*, scilicet,
phlegmate, ac *capite mortuo*. Et ad *mercurium*, quod adtinet *Willis*,
(a) *Sennertus* (b), *Boerhaavius* (c), & *Lemery* (d) complures-
que alii asserunt *mercurium Chymicorum illud esse principium*,
quod ignis elementaris, seu substantia quaedam subtilissima & ab
aere, & à flamma, igneque vulgari prorsus diversa: aquam vero
à phlegmate terram à *capite mortuo* non discriminari, laudati supra
Auctores cum aliis ostendunt. His positis sit conclusio.

111 Sensibilia corporum principia praeter vulgaria quatuor Ele-
menta, Chymicorum quoque gemina, *sal*, & *sulphur* rectè consti-
tuuntur. Prob. ex eo, quod resolutionis ope élici queant memoria-
ta principia è singulis corporibus, quod quidem de vegetabilibus,
& animalibus nemo in controversiam vocaverit, qui multiplices
Chymicorum operaciones, & diversa partium per eas solutarum con-
ditionem spectaverit. Obvia certè experientia in ligni virentis com-
bustione, id ipsum declarat, spiritus enim, maximèque agiles par-
ticulae vinclis velut exsolutas in flammam concitantur, & à cete-
ris avulsae ávolant penitus: sulphureae, sive oleosae flammam alunt,
sensimque sublevantur in fuliginis partem concrecentes: salinae,
partim in fumum abeunt, oculos acriter pungentes, partim in ci-
neribus résident aquosae, principio statim gemmarum instar exil-
fimarum erumpunt in vaporem dissipandae; terra demùm salibus
educais superstes manet.

112 Hoc ipsum de regno minerali, exemplo ferri demonstrari
potest. Cl. *Boerhaave* (e) loquens de ferro in vino Rhenano so-
luto hoc, inquit, summum remedium mihi hactenus cognitum in ar-

(a) De Ferment. cap. 2.

(b) Opp. cap. 11.

(c) Elem. Chem. Tom. I.

(d) In Chem.

(e) Elem. Chem. Tom. 2. p. 445.

tum, sed hoc non est dicendum: ergo Conseq. prob.: nam agens
creatum, non producit de novo materia, quum illam praelup-
ponat, nec formam quae non generatur, nec producitur: ergo ni-
hil producit. Respondeo agentia creata, nec materia, nec for-
mam producere, sed tantum compositum: creature enim, ut opti-
mè ait S. Bonaventura (z) solum faciunt, ut quod erat uno modo,
sit alio modo.

107 Opp. 8. Singula entia naturalia vitae expertia habent suas
peculiares operationes ex. gr. in igne reperitur particularis ope-
ratio calefaciendi, & sic de aliis; sed hujusmodi operationes ne-
queunt oriiri à materia, quae ex se iners est, nullamque habet
vix operatricem, eademque est specie in omnibus compositis na-
turalibus: ergo proveniunt ab uniuscujusque speciali forma: ergo
haec est aliquid entitativè à materia distinctum. Dist. min. praedi-
ctæ operationes nequeunt oriiri à materia secundum se specta-
ta, conc. à materia, ut modifcata, nego, & conseq.

108 Opp. tandem: nostra opinione posita, nullum datur dis-
crimen inter alterationem, & generationem; sed datur, nam in
alteratione, qualitates tantum producuntur, in generatione forma
substantialis debet produci: ergo forma substantialis est semilib-
stantia à materia distincta, ut ex Arabum sententia contra doctrinam
Aristotelis propugnant Peripateticci. Resp. neg. (a): in alte-
ratione enim, idem manet corpus sensibile, quod antea fuit, quum
paucum tantum ex eo pereant accidentia, paucum recens adveniant, ut
quum aqua ex cálida fit frigida, vel quum cera ex flava, fit can-
dida, aut ex moli dura. At veò in generatione, aut omnia pe-
reunt accidentia, aut si nonnulla superint, ea non sufficiunt, ut cor-
pus sensibile, dici possit idem: ex. gr. quum cera in fumum so-
luta est, corpus idem adpelari nequit, tametsi quaedam fortassis ac-
cidentia, quae prius erant in cera, ex. gr. odor in fumo rema-
neant, quia pauca haec accidentia ad ceram constituendam non suf-
ficiunt.

109 Inst. Si res ita se habet, generatio, & alteratio non distin-
guuntur nisi secundum magis, & minus; sed magis & minus non
mutant speciem, ut vulgari Scholarum fertur axiomate: diversæ au-
tem formæ, diversas species constituant: ergo forma substantialis
corporis vitae expertis non est artificiosa partium dispositio. Dist.
min: magis, & minus non mutant speciem, ubi pauca duntaxat
pereunt accidentia, conc., ubi omnia, aut fere omnia intereunt,
nego. Quum autem nova datur forma, omnia ferè quae priori sub-
jecto inerant accidentia destruuntur, & nova succedunt, ut quum
ex ligno fit ignis, ex cera, fumus &c. Unde nova tunc species re-
sultat, nam fumus diversæ speciei est à cera, & ignis à ligno, ea
enim inter se specie censemur differre, in quibus adparet tanta di-
ver-

(z) In 2. Dist. 18. art. 4. q. 1.

re, & natura ad instaurandam vim harum corporis (vis nempe convertendi chylum in sanguinem) corpori humano, quoties haec sola ex debilitate nimis laxorum solidorum, & humorum minus levi, aquosa, frigida, inertis, indole exoritur. Addit medicatam metallorum protestatem hoc potissimum experimento demonstrari: neque enim ultra rei vegetabilis, animalis ve virtute, nulla vietus regula, id quis efficiet in casu dicto, quod hoc marte conficitur.

113 Quae profecto indicant in ferro peculiares quasdam dotes, actuosam, subtilem unam substantiam residere, cui spiritus rectoris nuncupationem tribuunt Chymici, quamque nos, consentaneae ad superiora dicta, elementare ignis fluidum ceteris principiis, certa ratione, quantitate, plexu ferrum constituentibus illigatum, putamus: sicutem metallo huic tale principium inesse eadem solutio manifestat atque hinc aquam pariter, ut, quam saluum genera omnia evaporant, legitima ratiocinatione comprehendendi deducimus. Sulfur ex odore incandescentis per tensionem ferri percipitur: è terra demum coagentari, & durities ipsa, & vitriolum in ferro contentum, quod ipsum è terreis moleculis conflatum est, ostendunt.

114 Aerem demum sensibile principium corporum esse, facile suadebitur, si compertum habeatur, aeri ea competere, quae ad rationem elementi corporum mixtorum exposcuntur. Etenim in omni penè compositorum analysi, ceteras inter aereas sece particulae produnt: vix ullus est humor, ait Boerhaavius, cuius non immiscetur se aer partibus, vix solidum, unde aliqua arte edipi, nequeat, quibus constitutus deducimus, sensibilia rerum corporearum principia recte haberi, mercurium quem ab igne, seu subtilissimo fluido non secernimus, aerem detinere, saltem, sulphur, aquam, & terram.

Solvuntur argumenta.

115 OPP. 1. Elementa Chymicorum non reperiuntur in mixtis ea forma, qua ipsi nobis expónunt: ergo non debent esse principia sensibilia corporum. Antecedens probatur, nam ignis actione sua efficit, ut corporis partes alia forma, statuque post resolutionem sece exhibeant, ac fuerint in mixto; ac proinde veluti novae substantiae ab igne productae censeri debent: ergo. Resp. negando antec. probationis: Nam ut suo loco dicimus tota caloris natura, in corpusculis celeri, perturbato, & expansivo motu affectis posita est; nihilque aliud, nisi expansio primum, tunc perturbata partium agitatio in corpore, quem calorem concipit efficitur. Evidens est autem, ope motus perturbati, & expansivi exilium corporum, quae naturalis compositi poros subeunt nullam novam substantiam, entitativè posse produci, sed texturem tantum laxari, & nexus solvi, quo componentes ipsius compositi particulae simul unitae detinentur, ac proinde, naturalis com-

compositi destrucción, quae ignis, sive caloris actione per se efficitur consistit, non in productione aliquius novae substantiae, sed tantum in solutione nexus, quo componentes partes colligatae sunt inter se.

116 Dixi: ignem, sive calorem non aliud efficere per se quum naturale compositum destruit, nisi partes componentes disolvere. Non inficio enim haud raro contingere, ut nova aliqua substantia, quae in composite non fuerat, caloris actione producatur. Verum id omnino per accidens est, sic namque nova substantia, si calor sit vehementior quam solutio partium requirat. Particulae siquidem à nimio calore ultra modum agitate, miscentur adeò inter se quae diversi sunt generis, ut novae concretiones inde emergant, ac proinde ut novae substantiae hinc produci videantur, sed hoc non officit quominus substantiae praedictae in mixtis reperiantur, etenim ex corporibus ejusdem speciei, sal, sulphur, & mercurius ejusdem itidem rationis perpetuo extrahuntur, quod profecto tanta confarcta non fieret, si illae substantiae à calore entitativè producerentur; contingit siquidem raro, quod fortitudine efficitur.

117 Opp. 2. Si sal, sulphur, & mercurius sunt principia secundaria compositi, principia planè innumera erunt, tot nempe, quot sunt rerum earundem species; sed hoc est absurdum: ergo. Maj. prob. nam ut de sale solo mentionem faciamus, propè totidem sales inter se diversi erunt, quot corpora composita; etenim sal è ligno fraxineo extractus, causticus est, hoc est carnem, cui applicatur adurendo corrodit, ex aliis lignis extractus non item: ergo. Dist. maj.: planè innumera erunt principia ex quibus essentiale rerum ipsarum discrimen desumitur, conc. maj., ex quibus species distinguuntur, nego maj. & dist. min.: absurdum est tot principia per quae res differunt, constituere, quot sunt species rerum ipsarum, nego; tota constituere genera omnium principiorum quo sunt genera compositorum, conc. min. & neg conseq.

118 Sed ex hoc argumento nihil colligitur quod non Scholasticam principiorum hypothesim prorsus revertat. Scholastici enim, tot ponunt essentialium formarum, sive formalium principiorum genera, quo sunt composita quae specie inter se differunt.

119 Opp. 3. ferrum quoque inter principia secundaria admitti debet: ergo. Prob. antec. etenim in plurimarum plantarum cineribus reperiuntur granula, quae ad magnētum accedunt, speculi caustici ope funduntur, non secūs ac ramenta ferri, quae demum in metallicas confluent sphaerulas, ut testatur Clariss. Geofrey (f): ergo. Argumentum tantum probat partes componentes nexus tam arceto alligatas esse invicem, ut integrum ferri in partes licet exilissimas divisi, naturam referant, ac tueantur, sed non probat ferrum inter secundaria corporum principia admitti debere; etenim ut tes-

tatur Magnus Boerbaavius terrum coalescit, ex ipsis principiis quae à nobismet adstruuntur, ut adeò metallum hoc non inter principia seu elementa, sed mixta inter corpora locum habet.

120 E quid autem verat dicere, potius sub ipso combustionis actu partes pingues, salinas, acidi vitriolici, & terreas, quae elementa sunt ferri in unum fusas, ac conjunctas in verum ferrum coaluisse? Ut proinde eductio ferri ex cinetibus, & argilla, sit vera confessio. Argumento, hanc in rem fortasse fuerit quod Monumenta Academiae Regiae Scientiarum Paris, (g) memorant: ea scilicet composita, quae minus promptè cremantur, & fumum copiosius reddunt, ut herbae, ac duriora ligna, majori copia ferrum suis in cineribus largiri, quam quæ subito conflagrant flammamque nitidius lucentem edunt.

121 Neque aliunde repetenda fortasse origo granulorum ferri, quae è calculo humano per Clariss. Listerum calcinato educta, Societati Regiae Londini exhibita fuere. (h) Ut ea propter Clariss. Boerbaave in hanc quidem sententiam oportune descendit: Si illum, inquit, metallum mutabile, si destruibile ullum, certè hoc erit. (i) Neque tamen idem de elementis per nos constitutis, de resolutione in universum omni adfirmare licebit. Praepôstere enim à singularibus prorsus, quae intercurrunt quandoque circumstantiis, generalem duci consecutionem, nemo est, qui ignoret.

122 Opp. 4. Experientia constat sulphur potissimum, atque mercurium in terram, & aquam resolvi, ut testantur Viri Clariss. Du-Hamel, (j) & Du Clós: ergo sulphur, & mercurius non sunt ejus conditionis, cuius necessario debent esse, ut pro rerum principiis haberi jure ac merito possint. Pretermisso antec. nego conseq. Quum enim illa secundaria naturalis compositi principia statuantur, illorum ex aliis compositione non impedit, quominus pro ejusmodi principiis haberi legitime possint. Ut ut igitur de *sulis*, *sulphuris*, atque *mercurii* compositione res sit, nostra in tuto erit assertio, hoc ipso duntaxat, quod naturale quocumque mixtum in terram, aquam, salem, &c. quum caloris actione corruptitur, per solam eorumdem separationem resolvatur.

123 Opp. 5. Nostra opinione posita, sequitur, ut quaelibet mixta particula, sit mixta ex *sile*, *sulphure*, &c & sic in infinitum, sed hoc repugnat: ergo. Resp. quod si de quavis omnino particula quae in mixto est sermo habeatur, verum est, quod illarum quaelibet non ex iis omnibus constat, ex quibus mixtum ipsum essentialiter consurgit. Velle autem, nullam esse particulam in mixto, quae non sit mixta, perinde est, ac petere principium. Quaerere enim: ab ex terra, aqua,

(g) Memoir. de l'Acad. 1705. p. 363.

(h) Journal des Scavans 1719. p. 378.

(i) Elem. Chem. tom. 2. p. 447.

(j) Tom. 4. Philosoph. cap. 20. num. 9.

sale, &c. ita componatur mixtum naturale, ut illarum substantiarum particulae in eo sint formaliter, & ecquid est aliud, nisi quaerere: an naturale quocumque mixtum ejus sit naturae, ut aliquae in ipso habeantur particulae, quae non sint mixtae?

124 Praeterea argumentum ab Scholasticis responderi etiam debet. Etenim h nulla in mixto potest esse pars, quae non sit mixta, nulla quoque essentialis pars in composito esse poterit, quae essentialiter non sit composita: ergo materia, & forma ex aliis principiis essentialiter componantur necesse est, quae itidem ex aliis essentialiter componi debent, atque ita deinceps, ut scilicet verum sit, nullam esse partem compositi, quae non sit composita; sed hoc est absurdum: ergo absurdum est etiam, nullam penitus esse partem in mixto, quae non sit mixta. In fine adverte: non omnia sensibilia principia in quolibet composito reperiuntur, neque semper aequali copia, quoniam experientia nos édacet corpora alia sale ex. gr. abundare, minus verò olei, mercuriique continere, in aliis terra principem habet locum, aliorum pars potissima est sulphur.

125 Opp. 6. quatuor tantum vulgaria elementa statui debent, ut principia corporis naturalis: ergo superfluent Chymica. Prob. antec.: tot esse debent elementa, quot sunt primæ, & principes qualitates; sed eae sunt quatuor, calor nempe, frigus, humiditas, siccitas: ergo. Disting. maj. prob.: si ex iis tantum qualitatibus affectiones omnes, vires, & phænomena in compositis occurrentia derivari possint, conc., si non ita possint, ut re vera non possint, nego, & conseq. Etenim ut optimè argumentatur, Sennertus (k) quae à qualitatibus manifestis sit alteratio, & laesio, tam subito quod venea faciunt, hominem interim non potest. Praeterea in minima quantitate: venena, illæcia in corpore latere possunt, tandemque longo post tempore vires suas exéruntur.

126 Sic exigua sputi canis râbidi quantitas illæcia in corpore manere, & contra caloris nostri actionem sese tueri potest, tandemque post menses non solum sex, sed longè plures etiam, gravissimas corpori nostro mutationes inducit. Et quod de venenis dimicimus, de aliis rebus plurimis dici potest, quarum vites sunt longè majores, & nobiliores, quam ut ad qualitates primas referri possint: Quis actiones magnétis ad qualitates primas commode reducer? & Ecquis deinde colores multiplices, odores, sapores, &c. à dictis quatuor qualitatibus répetet? Sola itaque quatuor haec elementa totidem qualitatibus praedita rem non expedient.

127 Neque valet dicere, ex plurimi mixtione plerumque fieri, ut vites emergant, quae in miscilibus ante mixtionem minime habebantur, etenim concedimus quidem (inquit Sennertus laudatus) plus esse in composito, quam in quolibet simplici seorsim lumpo. Interim non sequitur, quod plus sit in composi-

(k) Apud Klaus. tom. 1. Phys. pag. 150.